

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТИРІВ ФАХІВЦІВ НАФТОГАЗОВОГО ПРОФІЛЮ

В умовах сучасних соціокультурних трансформацій процес підготовки фахівця нафтогазового профілю безпосередньо пов'язаний з філософськими та психолого-педагогічними аспектами і явищами, які в тій чи іншій формі визначають актуальні завдання вищої освіти – сформувати розвинену, здатну до раціонального мислення особистість та надати їй світоглядні орієнтири, які допоможуть у майбутньому реалізувати себе на особистісно-професійному рівні.

У нових реаліях суспільного розвитку основними світоглядними цінностями для індивіда виступають знання, професійні та загальнокультурні компетенції, уміння самостійно аналізувати інформацію, приймати відповідальні усвідомлені рішення. Окрім фундаментальних знань в межах своєї спеціальності, студент технічного університету має оволодіти компетенціями постійної роботи з інформацією і в суміжних галузях, оскільки рішення переважної більшості проблем знаходяться на дотичних предметних ділянках.

Для того, щоб фахівець інженерно-технічних спеціальностей відчував себе впевнено у процесі прийняття рішень і власного вибору, необхідно навчити його умінням аналізувати пропоновану інформацію, відрізнити факти від думок, давати їм оцінку, керуючись інтересами особистості, суспільства і виробництва, а також морально-ціннісними орієнтирами. Усе це вимагає володіння інтелектуальними уміннями критичного аналізу дійсності, а в умовах стрімких суспільних перетворень - й розвитку особливо гнучкого, критичного духу [3, с. 21]. І ця проблема є однією з основних в сучасному освітньому просторі, тому що традиційна парадигма вищої освіти раніше зосереджувалася насамперед на трансляції студентам фактів, закономірностей, принципів і правил замість того, щоб навчати самостійно відкривати ці принципи та правила.

Виходячи з філософського підходу, критичне мислення можна тлумачити як своєрідну оцінку позитивних якостей певних явищ та виявлення недоліків в їх функціонуванні з позицій того чи іншого світогляду, ідеї, принципу, правила, тобто певного узагальнення з урахуванням специфіки конкретного предмета аналізу. Це спосіб судити, активний прояв відношення даної теорії до інших. оцінка теорії з позицій власного ставлення до неї з метою більш глибокого проникнення в сутність, всебічного оцінювання предмета аналізу. конструктивного підходу до пошуку більш досконалого визначення ефективного способу дії, оптимального вирішення, перевірки достовірності нових знань за допомогою наявних [2, с.48]. Усе

зазначене є достатньо актуальним для фахівців інженерно-технічних спеціальностей, оскільки їхня діяльність пов'язана з прийняттям певних рішень і відповідальністю за їх наслідки, що вимагає наперед передбачити й осмислити усі можливі ускладнення у виробничо-управлінських процесах.

Критичне мислення можна розглядати як рефлексію, де знання є відправною точкою для використання когнітивних технік та стратегій, що приводить до ймовірнісної оцінки та логічного висновку, яким об'єкт керується під час прийняття рішення. Сутність критичного мислення проявляється у розширенні меж знання, а не на відображенні його через творчість або логіку, та на навчанні студентів орієнтуватися в інформації. Це дозволить забезпечити себе захистом від намагання деструктивного впливу як на загальні рішення, так і на формування філософського сприйняття картини світу загалом [1, с. 36].

Серед іншого, ефективність розвитку критичного мислення і його вплив на формування світоглядних орієнтирів студентів технічного університету залежать від наявності у майбутніх спеціалістів таких індивідуально-типологічних властивостей як самостійність і логічність суджень, здатність довільно управляти власними мислинневими процесами, вміння оперувати поняттями і умовиводами, готовність до аналітичної, прогностичної діяльності та пошуку альтернативних форм вирішення поставлених проблем. Треба розуміти, що критичне мислення не з'являється автоматично у вигляді супутнього результату навчання в певній ділянці. Щоб досягти бажаного ефекту, варто здійснювати систематичні зусилля з удосконалення мислинневої діяльності. Схильність студента до критики і самокритики, за відсутності знань і умінь застосування їх на практиці, може привести до критиканства. Критерієм, який буде відрізняти одне від іншого, слугує логічна побудова думки.

Критичне мислення в пізнавальній діяльності студентів може проявлятися у наступних взаємопов'язаних функціях:

- мотиваційній (формування потреби в нових гіпотезах, ідеях, рішеннях);
- інтерпретаційній (інтуїтивне визначення шляхів, етапів вирішення проблем);
- прогностичній (передбачення результатів діяльності);
- корекційній (уточнення зони пошуку нової інформації через критичний аналіз наявної);
- оціночно-рефлексивній (контроль пізнавальної діяльності, перевірка достовірності знань).

Інтеграція вітчизняного освітнього простору в європейську систему освіти загострює проблему навчання та виховання спеціалістів, наділених критичним мисленням, в контексті інноваційного розвитку країни. Безумовно, вища освіта здійснює значний вплив на еволюцію психіки особистості. За період навчання в технічному університеті, за наявності сприятливих умов, у студентів відбувається розвиток всіх її рівнів. Зокрема, вони визначають спрямованість і склад мислення індивіда, що у свою чергу характеризує професійну орієнтацію особи. Крім того, наявність критичного

мислення позитивно впливає й на розвиток компетенцій соціальної взаємодії у студентському середовищі. У його носіїв зростає потреба до об'єктивності суджень, що дозволяє успішно вирішувати можливі міжособистісні конфлікти, налагоджувати адекватні взаємовідносини в колективі. Удосконалення особистості, пов'язане із використанням основ критичного мислення у повсякденному житті, може привести не просто до засвоєння нею загальнолюдських цінностей, але й до їх розуміння. Тому критична складова раціональної діяльності позитивно впливає загалом на ціннісно-смыслову орієнтацію молодого фахівця.

Таким чином, на сучасному етапі завдання модернізації освітньої підготовки спеціалістів нафтогазового профілю тісно пов'язані з суспільними потребами в конкурентоздатних, компетентних фахівцях, зацікавлених у професійному зростанні. У цьому контексті в педагогіці вищої школи все більше звертаються до актуалізації елементів критичного мислення в навчально-виховній роботі. Однак для їх успішного впровадження на практиці потрібно на науково-методичній основі переосмислити структуру і зміст дидактики навчання, вибір педагогічних технологій, науково-методичне забезпечення освітнього процесу та всі інші аспекти підготовки спеціалістів у ВНЗ.

Література:

1. Архіпова Є. О. Критичне мислення як необхідна складова розумової діяльності людини в межах сучасного інформаційного суспільства / Є. О. Архіпова, О. В. Ковалевська // Гуманітарний часопис. – 2012. – № 2. – С. 34-38.
2. Бондар В. І. Критичне мислення суб'єктів наукової й практичної діяльності / В. І. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. – 2012. – Вип. 36. – С. 45-51.
3. Фрейре П. Формування критичної свідомості / П. Фрейре; пер. з англ.: О. Дем'янчук. – Київ : Юніверс, 2003. – 170 с.